

Luther om arvesynden

af Hans-Ole Bækgaard

Dåben debatteres for tiden i folkekirken. Det kan bestemt overvejes, om der kan/bør justeres i ritualet, så det fremmer en evangelisk-luthersk dåbslære. Det kan også overvejes, om sproget formidles klart nok til nutidens mennesker. Desuden er det ansvarligt at overveje, hvad ændringer rummer af betydning, og at der foregår en teologisk refleksion i forhold til lære, arv, tradition og praksis. Det kan være med til at skærpe og bevidstgøre.

Jeg havde (måske et naivt) håb om, at dette kunne komme i spil, når vi i folkekirken skal forholde os bl.a. til dåbsritualet. Men debatten er hurtigt kommet til at handle om: Bør vi ikke snarere formulere en ny dåbsteologi, så den passer til mange præsters teologi, og så et ritual afspejler denne teologi, som flere allerede udmønter i praksis, og som dermed sikkert også passer bedre til moderne mennesker?

Nu kommer det så ikke kun til at handle om dåben, men om helt grundlæggende forhold for folkekirken og for teologien. Det handler ikke kun om sprog, men om indhold. Skal der i et nyt ritual formuleres en anden/ny definition på menneskets grundsynd/arvesynd, trosbegrebet, frelsen, fordømmelse/fortabelse osv. i forhold til folkekirkens bekendelsesgrundlag?

Skal vi have en omskrevet/redigeret version af Den augburgske Bekendelse (CA), så den passer til liberal teologi/moderne teologi, men så den ikke længere er samsvarende med evangelisk-luthersk lære? Skal vi se bort fra det teologiske arbejde, som reformatorerne med Luther i spidsen fik formuleret sig frem til på baggrund af de bibelske tekster og i med-/modspil til den teologiske tradition? Skal vi forkaste den status, som CA har som bekendesskrift i folkekirken? Endvidere: Kan vi se bort fra de sidste 500 års arbejde hos mange af kirkens folk med at fastholde denne lære, samtidig med at man formulerer den relevant og forståeligt til samtidens mennesker? Og kræves der virkelig en helt ny dåbsteologi specielt designet til 2019?

Selvfølgelig kan man nå frem til en anden dåbsteologi end den evangelisk-lutherske og stadig være i overensstemmelse med de kanoniske skrifter, men så taler vi om en anden lære, andre kirkesamfund. Så må den teologiske debat føres på den præmis – og ikke på, om folkekirken skal have et nyt bekendelsesgrundlag.

Arvesyndsbegrebet hos Luther er ikke direkte overtaget fra Augustin. Det er bestemt ledt i den retning at fastholde det syn på mennesket, som Luther udledte af sine skriftstudier om, at det hele menneske (totus homo) er ramt af syndefaldet og under Guds dom til vrede, og alene Guds nåde i Jesus Kristus ved troen alene kan redde et

menneske fra evigt at gå fortabt. Troen på Kristus, som knytter sig til de løfter, Gud giver et menneske i dåben, redder os fra fortabelsen. Derfor frelses et menneske ved tro og dåb – og uden troen er det under fordømmelse (Mark 16,16; bemærk at der ikke står "uden dåb").

Der kunne henvises til utallige steder, hvor Luther udlægger dette, så det står som en grundlæggende lære for det, der siges om dåben i Den augsburgske Bekendelse (også art. 2, 9, 13 og 17) , fx om synden, loven og dåben i [DE SCHMALKALDISKE ARTIKLER](#), og i Den Store Katekismus. Her følger nogle få citater fra nogle udvalgte skrifter:

”Derfor kan du jo nok se, hvor rigt et kristent, dvs. et døbt menneske er. Selv om han vil, kan han ikke miste sin frelse – ligegyldigt hvor mange synder han så har begået – medmindre han ikke vil tro. Ingen synd kan bringe ham i fortabelse undtagen vantroen. Hvis troen står fast eller vender om til det Guds løfte, som vi har fået i dåben, drukner netop alle andre synder på et øjeblik i troen herpå – eller snarere i Guds sandhed – fordi han ikke kan fornægte sig selv, hvis du bekender ham og i tro holder fast ved hans løfte.” (Luther om dåben i ”Om kirkens babylonske fangenskab”)

”Dåbens kraft, gerning, nytte, frugt og formål er, at den frelser. For man døber ingen, for at han skal blive fyrste, men, som ordene lyder, for han skal blive frelst. At blive frelst, ved man nok, betyder intet andet end at blive befriet fra synd, død og Djævel, komme ind i Kristi rige og leve evigt sammen med ham. Her ser du igen, hvor dyrebar og værdifuld dåben er, når vi i den opnår en så uudsigelig skat.” (Luther om dåben i ”Den Store Katekismus”)

”Vi er ikke syndere, fordi vi begår snart den ene, snart den anden synd, men synden begås af os, fordi vi allerede på forhånd er syndere. Det betyder: Et dårligt træ og en dårlig sæd kan kun frembringe dårlig frugt. Fra en dårlig rod kan der ikke vokse noget andet op end et dårligt træ.” (Luther ud fra Salme 51, 1532/1538)

”Arvesynden er ikke bare mangel på den oprindelige retfærdighed, men den er en medfødt ondskab, som gør os skyldige til den evige død og også forbliver i os efter dåben og står Guds lov og Helligånden imod” (Luther i "Tesar om retfærdiggørelsen", 1538).

I et [INDLÆG I KRISTELIGT DAGBLAD](#) den 11. januar stiller Lars Sandbeck nogle spørgsmål omkring udøbte børns situation i forhold til fortabelsen og frelsen (...). At være under fordømmelsen gælder ikke alene udøbte børn. Alle mennesker – uanset alder – er fortabt uden troen på Kristus. Derfor døbes vi til at tilhøre ham, blive indpodet på ham, gribe om (ved en skænket tro) de løfter, som Gud giver os af nåde i dåben. Som evangelisk-lutherske bekender vi, at disse løfter ikke alene gælder voksne, men også børn. Derfor døber vi børn (se bl.a. i Den Store Katekismus).

Jamen, kan et menneske gå fortabt? Hvis vi skal fastholde den bibelske lære om, at ingen kommer til Faderen ”uden ved mig”, som Jesus siger, så er det bibelske svar, at der kun er frelse ved troen på Jesus Kristus. Det er den lære, som de lutherske fædre formulerer sig omkring. At være skabt er ikke automatisk at høre til i Guds evige rige. Kun ved dåb og tro kan vi have vished om at være et frelst Guds barn. At fælde dom her er alene givet Jesus Kristus (Joh 5,26-29), men netop ved tro på ham og dåbens løfter om frelse, kan vi også tro på ikke at være under fordømmelse (Joh 5,24-25; Rom 8,1).

Jamen, er der ikke undtagelser? Bestemt. Det giver god mening at spørge: Hvad med børn, der ikke når at blive døbt, ikke når at fødes osv.? Det kunne være let at ændre på læren for at give et tilfredsstillende svar. Det gør de lutherske fædre ikke. På en og samme tid er de faste i læren og kærlige i sjælesorgen – og de siger hverken mere eller mindre, end hvad vi kan sige også i dag.

Derfor finder jeg heller ikke grund til at ændre på dette i vores tid – netop ud fra evangelisk-luthersk lære. Den grundsten blev allerede lagt med Bugenhagen, da han formulerede **KIRKEORDINANSEN** (1537/1539) i forbindelse ved reformationen i DK. Her er der en del om ”læren”, hvor det klart bliver udtrykt. Dernæst er der en del om ”ceremonierne”, hvordan denne lære kan udmøntes og praktiseres – og herunder også vejledning omkring udøbte børn m.v. (Se især del 2, afsnit 1, 5, 14-16).

Meget mere kunne anføres, ligesom uddybning af luthersk teologi og dens forankring i det bibelske materiale som teologiske fremstillinger og refleksioner – og det bliver der helt sikkert lejlighed til i den kommende tid.

Det handler altså ikke alene, om vi kan ændre på et ord som ”arvesynd” eller om at tilpasse sproget i dåbsritualet til moderne menneske, eller om der stadig kan være sætninger i et ritual, som rummer mulighed for forskellige teologiske tolkninger. Det kommer snarere dybest set til at handle om – som Lars Sandbeck, Anders-Christian Jakobsen m.fl. kommer til at stå for – om der skal ritualiseres en ny dåbsteologi i folkekirken, som har bekendelsesgrundlaget imod sig? Om bekendelsesgrundlaget skal ændres, eller CAs status som bekendelsesskrift skal ophæves?

Kan vi ikke få den teologiske drøftelse om evt. revidering af dåbsritualet tilbage på det spor, hvor vi ser på det som en evangelisk-luthersk kirke?